

Truhlík na zásobníky ke kulometu vz.26

Náš spolek Četnická pátrací stanice Pardubice se kromě historie ve vztahu k četnictvu a pátrací službě zabývá ve stejné míře i problematikou Stráže obrany státu. Tento sbor, zřízený v roce 1936, je zajímavý tím, že sdružoval ozbrojené sbory v pohraničních oblastech Československa. Bylo to četnictvo, Finanční stráž a dále armáda, respektive státně spolehliví záložníci, bydlící v zájmové oblasti. Vesměs se jednalo o železničáře, učitele, poštovní úředníky, starousedlíky, ale i německé komunisty a sociální demokraty. SOS má ve své historii zapsáno i trojí úspěšné vystoupení na obranu republiky, a to květnovou ostrahu hranic, zvýšená bezpečnostní opatření v září 1938 včetně mobilizace a také úspěšnou obranu Podkarpatské Rusi během zimy a zvláště března 1939. Tyto jednotky byly cvičeny k vedení boje na zdrženou proti velké přesile a bez pomoci pravidelné armády. To se zúročilo během henleinovského povstání 12. září a ve dnech po něm, kdy se jednotlivá odloučená družstva stávala terčem útoků přesily povstalců a probíjela se mnohdy na vlastní pěst směrem k hlavnímu obrannému postavení armády. Žel Bohu, nezůstalo jen u ostrých bojů, ale v řadách SOS mnoho mužů i padlo nebo bylo zraněno. Aby jejich památka nezapadla, prezentujeme veřejnosti i jejich osudy.

S rostoucí sbírkou zbraní a předmětů se vztahem k danému tématu a také rostoucí kvalitou výstroje a secvičenosti našich členů jsme se začali poohlížet i po kolektivních součástkách výstroje družstva. Asi nejviditelnějším nedostatkem byla absence truhlíků na zásobníky pro kulomet vz. 26. Dosud jsme na akcích nepoužívali buď žádný nebo plechový německého původu. Tento stav nás však neuspokojoval, zvláště v konfrontaci s předpisem o výbroji družstva. Jak se náš kulometný hlouček rozrostl, vznikla potřeba schránek i pro druhého a třetího pomocníka. A to byl základní impuls k tvorbě truhlíku „typ ČPSP“.

První a nejzásadnější otázka – podoba.

Podle předpisu nese 1. pomocník osm, 2. a 3. pomocník šest zásobníků ve schránce. Původní podoba nebo vyobrazení schránky se nedochovaly nebo nejsou známy. Navíc nebyl zaveden jednotný vzor a příslušné setniny měly využívat truhlíky od nábojů nebo si měly schránky vyrobit svépomocí. Od této informace jsem se odrazil při hledání vhodné výsledné podoby schránky (Obr. 1b). Vyšel jsem z předpokladu, že nejrozšířenější druh zbraně československé armády byla pěchota. Jednotlivé pěší prapory měly jako součást i kulometné roty s kulometem vz.07/24 nebo vz. 24 a tedy nejrozšířenější inspirací pro samovýrobu byla určitě schránka na pás k těžkému kulometu. (Obr. 1a)

Obr.1a - Truhlík na střelivo pro kulomet vz. 24

Obr. 1b – Truhlík na střelivo pro kulomet vz. 26

Otázka 2 – rozměry.

Již víme, že schránka má obsahovat 6 nebo 8 zásobníků. Pro co nejehospodárnější sériovou výrobu a vyloučení záměny při vystrojování by jich měla každá schránka pojmout osm. Rozměry zásobníku jsou

známy také. Aby se zásobníky uvnitř nepřeházely, nepoškodily nebo nezaklínily a pomocník se tak mohl věnovat pouze plynulému zásobování střelce, jsou po vnitřních stranách vodící lišty (Obr. 3). Ty také udržují mezi zásobníky potřebnou mezeru pro snadné vytahování.

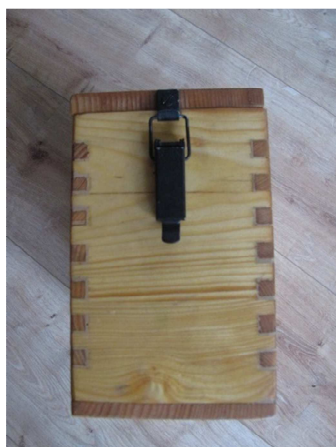

Obr. 2 - Vnitřek truhlíku pro TK

Obr. 3 – Vodící lišty pro zásobníky LK 26

Otázka 3 – materiál.

V dané době bylo nejrozšířenější a nejdostupnější dřevo. Zvolil jsem smrk, ale určitě lze užít i dřevo jiných, spíše však jehličnatých stromů. Vlastní konstrukce vychází přímo z truhlíku těžkého kulometu. Dvě bočnice, dvě čela, dno a víko jsou přizpůsobeny novým rozměrům, ale síla použitého materiálu zůstává stejná, tedy čela a víko 15mm, dno a boky 10mm. Jejich spojení kopíruje vzor – tedy bočnice a čela jsou sesazena ozuby vždy po 10mm a slepena (Obr. 4, 5, 6), dno je nalepeno natupo a přišroubováno čtyřmi vruty (Obr. 7, 8). Víko je přichyceno jednoduchým pantem šíře 100mm se čtyřmi vruty na každém křídle (Obr. 13, 14). Pant umožňuje otevření do cca 210 stupňů (Obr. 15). Víko je také narozdíl od vzoru jednodílné, aby umožnilo vytáhnout všechny zásobníky snadno a rychle. Pant je proto přesunut z povrchu víka (Obr. 9) na bok a jedním křídlem připevněn na čelo (Obr. 13). Lišty uvnitř jsou lepené.

Obr. 4, 5, 6 – Detaily spojení čela a bočnic. Detail uzavírání (viz. dále)

Obr. 7, 8 – Připojení dna vruty

Otázka 4 – kování.

V duchu dobové co nejúčelnější a nejlacinější výroby v praporních dílnách jsem jej maximálně zjednodušil. Pant je tedy převzatý z truhlíku TK beze změn. Zavírání jsem vyřešil jednoduchou petlicí – zde mi šlo více o funkčnost, aby se víko při běhu samovolně neotvíralo. Původní zadlabaný ozub od TK byl nedostupný (Obr. 4). Navíc je otázkou, jak bylo zavírání řešeno tehdy – ozuby se mohly vzít z poškozených truhlíků, na druhou stranu by určitě nestačily pokrýt celou potřebu a není mi známo, že by je vojenská správa za tímto účelem objednávala. Lze tedy užít prakticky jakékoli zavírání přiměřené velikosti, například z truhlíku na náboje. V našem případě je použita obyčejná petlice z železářství (Obr. 5). K nošení je víko opatřeno plátěným 30mm širokým popruhem, přichyceným dvěma třmeny se čtyřmi šrouby, které mají na spodní straně víka zapuštěné čtyři ploché matice (Obr. 10, 11). Inspirovat se pro výrobu madla truhlíkem „TK“ určitě lze, ale vyžaduje to více práce při dlabání a výrobě kovových součástí (Obr. 9). Dále jsou na víku třemi vruty upevněny dva železné pásky, díky kterým lze schránky skládat na sebe (Obr. 10, 14). Všechny vruty a šrouby jsou zahloubené, s plochou zápusťnou hlavou a rovnou drážkou.

Obr. 9 – Detail kování víka schránky TK

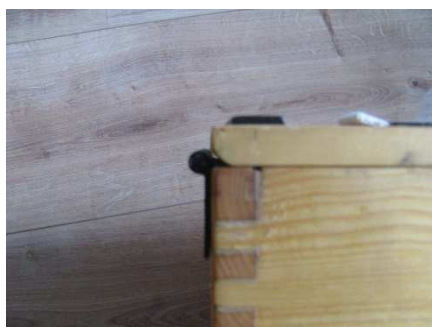
Obr. 10 – Kování víka ZB 26 – třmeny, popruh, pásky.

Obr. 11 – Víko zespodu. Zapuštěné matice.

Obr. 13, 14 – Detail upevnění pantu

Obr. 15 – Maximální otevření víka

Otázka 5 – povrchová úprava.

V zásadě jsou dvě možnosti. Držet se předlohy a všechny dřevěné i kovové části zvenčí natřít příslušným odstínem khaki (Obr. 1a, 2). Nebo si vzít za vzor muniční truhlíky, dřevěné součásti zvenčí i zevnitř natřít fermeží a všechny kovové díly opatřit matným černým nátěrem (Obr. 1b). Vyzkoušeli jsme obě možnosti, osobně se přikláním na stranu fermeže, která byla i ve své době levná, dostupná. I když, khaki barva na vojně je vlastně taky... Fermež jsem nanášel v několika vrstvách za tepla. Co se nestačilo vsáknout jsem vždy otřel. Fermež se nesmí vařit! Není dobré to s ní přehánět, protože nevsáklá schne dlouho a lepí. Schránka krásně ztmavla a věřím, že častým sluněním ztmavne ještě víc. Na kovové díly jsem použil matný akrylový lak, ale lze užít i syntetiku, dle dostupnosti. Popruh je lněný, nebarvený.

Otázka 6 – cena.

Nelze vyčíslit přesně, protože jsem užil materiál z větší části z domácích zásob. Odhadem asi 500-600Kč.

Na historických akcích, kterých se náš spolek zúčastnil, se schránky setkaly se živou pozorností i žádostmi o výrobu. Samozřejmě si neosobuji právo na toto provedení jako jediné možné, některé varianty nastiňuji i v textu. Má sloužit jako inspirace a vodítko pro jiné nadšence, kterých je v našich řadách dost a dost. Myslím si, že se podařilo dosáhnout i na dobová měřítka věrného a hospodárného provedení. Pokud se jím inspirují i další kluby a muzea, věřím, že během několika let se počet výrobních variant rozšíří a konečně se tak z dobových ukázek podaří jednou provždy vytlačit plechové schránky německého původu.

Rozměry (v mm):

Schránka	325	195	120
Lišta širší	168	20	8
Lišta užší	168	10	8
Rozestup lišt širších	17		
Rozestup lišt užších	26		

Pokud se někdo rozhodne si schránku vyrobit podle výše zmíněného vzoru, pošlete prosím fotografii vašeho výsledného díla na mail jawanda@centrum.cz

Jan Vaníček
Četnická pátrací stanice Pardubice z.s.